

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
INAPOIAZĂ.

Unirea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei
Pe 6 luni . . . 20 Lei
Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Momente.

S'a închis și ultimul din sinoadele acestui an ale bisericii noastre. Cunoaștem hotărârile tuturor și putem constata cu multă acurie, că din toate se desprinde acelaș suflet, aceeași înțelegere superioară a înaltei misiuni pe care prevedința divină a rezervat-o bisericii noastre, pentru viitorul neamului din care facem parte. Câteva din momentele cari sprijinesc această afirmație au fost încredințate în ultimul număr, dar am socotit, că e bine, și chiar necesar, să mai relevăm și altele, nu pentru noi într'atâta, cât mai vădit pentru aceia, cari străini de sufletul și aspirațiile bisericii noastre, au putut să creadă vreodată, chiar și numai o clipă, că în sinul acestei biserici n'ar slăpâni aceea unitate, după care înzădar se zbate de atâta amar de vreme acefalismul ortodoxiei române. Puterea bisericii noastre zace în desăvârșita ei unitate de aceea nu vom înceta nicicând să relevăm toate momentele, prin cari va trebui să se impună, pe urmă, acelor, cari nici de cum nu pot să ajungă la înălțimea acestei idei.

Biserica se susține prin cler. Acesta formează magisteriul viu apostolic, prin care Mântuitorul a întemeiat biserica sa și prin care o susține. Este prin urmare firesc, ca sufletul unei biserici, să atârne dela cultura minții și a inimii de care se împărtășește generația acelor, cari sunt chemați să alimenteze acest suflet. Iată importanța care revine problemei educației clerului tinăr, privitor la care sinoadele noastre au căzut de acord, prin a cere, ca clerului de mâine al bisericii noastre să i-se dea o educație cât mai aleasă, cât se poate mai universitară, pentru că, în noile împrejurări de viață, numai astfel va putea să-și împlinească chemarea. Lozinca a fost și trebuie să fie: Mai bine un preot bun, cult și plin de râvnă cași Domnului pentru 10 sate, decât 10 preoți slabi pentru un singur sat!

Amvonul de mâine e presa. Nu în sensul, că biserica ar putea să neglige amvonul de ieri ci în înțelesul, recunoscut de lumea întreagă, că puterea acestui amvon trebuie azi întărită și sprijinită cu armele moderne pe cari ni-le îmbie tiparul. Acesta poate fi bun și rău, și durere, este mai mult rău decât bun. Fiii întunerecului par a fi mai înțelepți decât fiii luminei, fiindcă și-au dat seama, cu o zi mai curând decât noi, de vraja puterii care zace în tispăritele slove. Dar iată, că ne-am trezit și noi și, o putem spune cu mângâiere, pentru împrejurările noastre ne-am trezit destul de la vreme. Sinoadele au hotărât, cu un glas, că socotesc sprijinirea și întărirea presei de una din cele dintâi datorințe și prin aceasta au dat cea mai frumoasă și mai grăitoare dovadă, că biserica noastră conștie în cea mai deplină măsură de menirea ce o așteaptă, știe să aprecieze, după adevărata lor valoare, mijloacele cu ajutorul cărora poate să ajungă la țintă. Ținta e sfântă, iar mijlocul e bun și probat. Deci rezultatul e sigur!

Presă noastră.

de prof. Dr. Alexandru Rusu.

Chestiunea presei a ajuns pe primul plan al preocupărilor oamenilor nostri de bine, am putea zice: al întregii noastre biserici.

Toate sinoadele eparhiale s'au ocupat de ea și este unanimă hotărârea lor de-a îndemna preoșimea cu toată puterea, pe alocurea chiar de-a o obliga, să sprijinească presa ce stă în serviciul bisericii noastre. Pretotindenii s'au amintit și nume, și dacă putem constata cu bucurie, că numele acestui organ de publicitate a fost pus totdeauna în fruntea publicațiilor socotite ca vrednice de-a fi susținute, vedem în aceasta o răsplătă — singura pe care o cerem — a muncii noastre de câteva luni, și — ce este mai important — o aprobare a direcției pe care am căutat s'o dăm acestei gazete.

Și totuși nu acesta este temeiul principal al bucuriei noastre. El zace mult mai adânc. Este unanimitatea cu care sinoadele noastre au tinut să îmbrățișeze chestiunea presei, este înțelegerea înaltei meniri ce revine acestei instituții, înțelegere, care dacă s'a manifestat pretotindenii cu atâta spontaneitate, înseamnă, că sufletul însuși al bisericii noastre se resimte de o puternică revelație în ce privește rolul presei în viața ei din viitorul apropiat. Dela un capăt la altul al acestei provincii bisericești de Dumnezeu păzite, sufletul nostru deslușește un glas care se ridică peste celelalte, un glas ce pornește din acele curate adâncuri de inimi, unde se frământă viitorul acestei biserici. E glasul bisericii înseși „care este întru noi” și care ne strigă mereu: Sprijiniți presa, dacă voiți să trăiți, și întăriți temeiurile ei, dacă voiți să fiți tari!

Ne bucurăm deci, dar nu atât pentru glasul acesta, ci pentru că el a fost înțeles, așa ne-o spun toate sinoadele, de întreagă biserica noastră. Ne bucurăm, pentru că, fără să căutăm a ne amăgi, de acum suntem siguri, că hotărârile luate nu vor rămânea literă moartă, ci se vor preface în „isvoare curgătoare spre viața” acestei biserici.

Din acest punct de vedere, hotărârea luată zilele trecute la Blaj, are o deosebită importanță. Sinodul arhidiecezan, simțind poate mai cu putere decât celelalte sinoade, că nu mai e vremea de a ne mărgini la discuții teoretice ori la trimiterea chestiunii în studiul anumitor comisii, a trecut la fapte. La propunerea celui ce scrie aceste șire, sinodul întreg a primit cu însuflețire, că pentru sprijinirea și întărirea presei mântuitoare, clerul întregii arhidieceze se constituie într'o mare tovărășie, la aparență pe temei de acțiuni comerciale, dar în realitate pe temeiul celei mai curate și celei mai avansate apostolii. E vorba de biserica noastră, e vorba de menirea ei dumnezească, de-a recâștiga pierduta sănătate morală a neamului și prin aceasta —

nu-i așa? — e vorba de consolidarea temeliiilor scumpei noastre țări întregite, din care nici un singur colț de stâncă nu-i iertat să se mai piardă vre-odată! Și dacă este așa, și dacă sinodul întreg a simțit că despre asta e vorba, suntem siguri că nu se va găsi un singur preot al acestei biserici — nu mai vorbim de arhidieceză! —, care să mai stea la chibzuri, dacă trebuie ori nu să între în această tovărășie, botezată cu vechiul și atât de curatul nostru titlu de glorie „Sfânta Unire”. Nu e vorba aici, de rentabilitatea materială — mai mică ori mai mare — a unei întreprinderi ca oricare alta, ci e vorba de o jertfă ce trebuie s'o aducem cu toții pe altarul acestei noue apostolii, pentru a cărei rentabilitate spirituală nu mai e nimeni, care să poată avea un singur cuvânt de îndoială.

În fruntea acțiunii pentru înjghebarea și îndrumarea primilor pași ai acestei tovărășii, sinodul arhidiecezan a pus un comitet de cinci persoane. Aceștia vor lucra suntem siguri, căci au datorința s'o facă, și nu le lipsește nici inima. Dar în realitate nu ei stau în fruntea acestei mișcări. În fruntea ei noi vedem arhieriei, pe cei de azi ca și pe cei de ieri, a căror fundațiuni vor figura în primele șiruri; în fruntea ei este însuși puterea de viață a bisericii noastre, este spiritul de jertfă supremă, care ne îndeamnă la muncă de pe înălțimea Golgotei.

De aceea ne place să credem, că în jurul acestui gând al „Sfintei Uniri” se vor strânge cu drag șirurile luptătoare ale tuturor fiilor bisericii noastre, nu numai clerici ci și mireni, cari și în trecut au dat frumoase dovezi de un înalt spirit de jertfă, — contribuind fiecare cu întregul aport de care este capabil.

Gândul este dela Dumnezeu, a cărui binecuvântare o simțim, și atunci nu se poate ca el să nu izbutească. De aceea: Sus să avem inimile! Și: cu Dumnezeu înainte!

Un nou privilegiu al bisericii ortodoxe? Se vede, că mergem spre democratizarea specific românească a țării: în loc ca privilegiile medievale să facă loc principiilor de viață modernă ale deplinei și absolutei parități profesionale, biserica română ortodoxă introduce pe seama sa privilegii, cari nu au existat nici în era celei mai autocratice oligarhii din cutare gubernie africană.

Căci iată despre ce este vorba! Un credincios al parohiei noastre din Toarcla (protopopiatul Cichindealului), un anumit G. Pascu, domiciliat mai nou în București, pentru a veni în ajutorul bisericii noastre din satul său, a inițiat la București, cu autorizarea comunității noastre bisericești și a celei politice (primăria) din Toarcla, o colectă, care a dat un rezultat de 3100 lei, plus un potir și un prapor în valoare de 750 lei. Pe urma unui „binevoitor denunț” mitropolia Sibiiului află despre această colectă, și recearcă pretura din

Cincul-mare „să sechestreze banii colectați, ori întrucât ar fi depuși la bancă, libelul de depunere, până când se va hotărî prin lege, că cui îi compet acești bani“. Ca motiv se invoacă faptul, că banii sunt colectați pentru biserica unită din Toarcla, iar nu pentru cea ortodoxă, cum poate se va fi crezut la București! Actul acesta absolut ilegal este semnat de arhimandritul Pușcariu, vicarul mitropoliei, care a informat, se vede, și pe mitropolitul-primat, cerându-i să-l sprijinească în cauză. Acesta, la rândul său, se constituie (nu știm în baza cărui drept al constituției!) for judecătoresc, și decide, că suma colectată să se împartă între cele două biserici române din Toarcla, și anume așa, că din suma ce va primi biserica română unită să se subtragă în favorul bisericii ortodoxe prețul potirului și a praporului primit în natură. Decisul acesta al mitropolitului primat are Nr. 517/921, iar hârtia subprefecturii din Sighișoara, prin care s'a comunicat acest decis, poartă Nr. 2785/921 și e datată cu ziua de 15 Iunie c.

Șirele acestea razimă deci pe acte oficiale, cari nu pot fi trase la îndoială. Accentuăm aceasta deosebit, pentru motivul, că altfel s'ar putea găsi oameni, cari să se îndoiască de adevărul spuselor noastre. Și n'ar fi mirare, căci acest „caz dela Toarcla“ va rămânea celebru în anele faptelor pe cari istoria le va înregistra sub titlul eufemistic: „abus de putere“. Din partea noastră, așteptând rezultatul demersurilor ce se vor face în cauză de autoritatea noastră bisericească, nu facem de astădată alt comentariu, ne rezervăm însă dreptul a reveni asupra acestui caz, care n'ar fi socotit că se poate produce în plin veac douăzeci. Este pur și simplu: *nemaipomenit!*

Sinodul arhidiecezan.

Intrunirea din 22—3 Iunie c. la Blaj a preoțimei arhidiecezane (protopopii și câte un reprezentant al protopopiatelor) a fost fără îndoială cea mai impunătoare manifestare a bisericii noastre din timpurile din urmă. Accentele de demnitate și energie, impletite atât de

frumos pe fondul de creștinească iubire din cunoscuta vorbire de deschidere a mitropolitului, caracterizează întreaga activitate acestui sinod. Este o activitate ale cărei rezultate vor promova în măsură însemnată interesele arhidiecezei, dar — și asta este mult mai important! — este o activitate, a cărei spirit ne dă o garanță sigură, că biserica noastră, cu un cler atât de conștient de înalta sa menire în sinul neamului românesc, merge spre un viitor din cele mai strălucite.

Din prima ședință a sinodului, imediat după vorbirea de deschidere s'au trimis telegrame Sfântului Părinte dela Roma, M. Sale Regelui, și Alteței Sale Principelui moștenitor Carol. În aceasta din urmă se face amintire de cuvântarea rostită de dânsul la consacrarea și instalarea mitropolitului Vasile, a cărei text sinodul a hotărît să o graveze pe o placă de marmură pentru a o afișa pe zidul din fața amvonului arhieresc. S'au ales apoi comisiile cunoscute, hotărîndu-se ca celelalte ședințe să se țină în sala de gimnastică a liceului de băieți.

Ședința a doua s'a început cu chestiunile prezentate de comisia financiară (de sub prezidiul pâr. canonic Dr. Ioan Balan) prin referentul Emil Pop, protopopul Murăș-Uioarei. Hotărârile luate în această materie privesc diurnele, cari s'au fixat la de 5 ori suma celor din 1896, apoi vectura, care este a se da pe viitor în suma cheltuelilor efective, ori apoi în natură. Pentru că însă aceste cheltueli să nu apese prea greu asupra singuraticelor parohii, protopopii să iee în programul câte unei zile vizitarea alor 2—3 parohii. Tot aici s'a stăruit pentru aranjarea chestiunilor privitoare la asigurări și pentru întocmirea unei scurte instrucții referitoare la corecta administrare a averilor bisericești. Pensiunea preoților deficienți cum și ajutoarele văduvelor și orfanilor de preoți, sinodul decide să se dea, începând cu anul 1922, în lei, nu în coroane, ca până acum plătindu-se taxele pentru sporirea acestor fonduri tot în lei. Tot aici amintim hotărîrea sinodului pentru înființarea unei case de sănătate pentru preoții bolnavi, în vederea căreia fiecare preot se obligă să celebreze, timp de zece ani, câte 25 de liturghii, ori să verse în fondul casei suma corespunzătoare acelor stipendii de liturghii. Mai însemnată de-

cât acestea este hotărîrea, că pe viitor clericii vor avea să dea la intrarea în seminar o declarație, prin care se obligă, că în cazul când după terminarea teologiei nu s'ar hirotoni, ori când, după hirotonire, ar părăsi preoția, să restituie cheltuelile avute de biserică cu creșterea lor. Cât pentru trecut un obligament nu se poate impune, dar se sperează, că invitați fiind să o facă, cei mai mulți se vor simți moralmente obligați la aceasta.

În aceeași ședință s'au discutat chestiunile propuse de comisia administrativă prin referentul Dr. Alexandru Rusu, profesor de teologie. Privitor la noua așezare a protopopiatelor, sinodul decide să se aștepte fixarea nouelor granițe ale județelor, iar în ce privește obiectul principal de natură administrativă, acela al provederii parohiilor vacante (cu totul 143 pe ziua de 15 Iunie c.), se hotărăște, că parohiile să nu se contragă, ci să se administreze din partea preoților din parohiile învecinate, asigurându-li-se pentru plusul de muncă din aceste parohii un plus de venit, care pe lângă venitele asigurate prin decisiuni sinodale anterioare să fie întregit cu salarul de bază al unui preot. Bineînțeles aceste întregiri impun preoților o datorie de-a se îngriji de parohia administrată cât se poate mai bine și în scopul acesta Ordinariatul este rugat să le acorde, în cadrele dreptului bisericesc comun, dreptul de a bina sf. liturghie, fără nici o greutate. În filiile mai însemnate (cum sunt bunăoară Huedin, Vișag Traniș, Glăjeria și altele), în cari avem toate condițiile necesare pentru înființarea de parohii nouă, sinodul decide să se sistematizeze atari parohii.

A doua zi, ședința a treia a ocupat o în întregime chestiunile studiate de comisia organizatoare. Au fost chestiuni de cea mai mare importanță, în jurul cărora s'au încins discuții foarte interesante. Referent a fost pâr. Arion M. Popa, protopopul Reghinului. În chestia autonomiei se reînnoiește hotărîrea sinodală din 1919, cerându-se ca organismul autonom să se înființeze cât mai fără întârziere. În legătură cu aceasta sinodul, cere ca fondul catolic religios și de studii, administrat în trecut de guvernul ungar, ca unele

Foiața „Unirii“.

De vorbă cu „Părintele Terenție“.

— În chestia reunirii bisericilor românești. —

„Cuvântul nostru se îndreaptă, — așa scria „Părintele Terenție“ în nr. 29 c. al „Telegrafului Român“ — către bunii preoți ai bisericii unite, cari trăesc aproape de sufletul neschimbat al poporului... și îi chiamăm cu glas duios de frate, ca prin schimbarea firmei streine, să se lapede de meteahna unirii, care nu li-se potrivește nici după 220 de ani și să revină la sânul bisericii mame dela care au fost rupți de vrășmaș cu puterea“.

Acestui apel i-s'a răspuns deja în aceste coloane, dar nu din partea unuia dintre cei vizați, a celor cari „trăesc aproape de sufletul neschimbat (!) al poporului“, și de aceea am socotit, că nu va strica dacă pâr. Terenție, și împreună cu el toți cari „cu ferestile deschise“ strigă lumii întregi, că „nu-și vor da odihnă osemintelor“ până când ne vom lăpăda de „meteahna“ unirii, va primi în cele următoare și răspunsul unuia dintre noi, cei direct puși în cauză.

Sfinția Sa își închipuie, că se află în fața unei secte schismatice, ori chiar eretice. De aci credința, că trecerea noastră la ortodoxie s'ar face prin o simplă schimbare de firmă.

„Firma streină, importul papist dela 1700 — cum spune — va fi aruncat peste granițele de acum ale românismului și nu va fi nici o zguduire“.

Dar lucrul stă puțin altfel! Căci dacă noi am lăpăda „meteahna“ unirii și am schimba „firma“ ar însemna, să sculăm asupra capului nostru și a turmei întregi înfricoșatul blestem secular al lui Fotie, care ca un nor întunecat oprește, de sute de ani, pe cerul ortodoxiei, razele dătătoare de viață ale grației Duhului sfânt, aducând și asupra noastră imensa sterilitate din această biserică. Or, asta ar fi pentru noi o zguduire și încă din cele mai mari. A ne schimba „firma“ ar însemna, să nu ne mai zidim cetatea sufletului pe stânca neclătită a sfântului Petru, ci pe nisipul ortodoxiei dela Constantinopol. Dar noi știm, că numai edificiul cu bază solidă are viitor; altcum vântul și ploile îl dărimă.

În momentul, în care ne rupem de Roma, ne-am rupt de izvorul dătător de viață și ca o mlădiță fără suc, stărilor, azi-măine uscată, n'avem decât să fim aruncați în foc. Noi însă, cari am ajuns să gustăm din hrana dulce a Spiritului sfânt dată nouă prin vița dela Roma, nici că ne mai putem închipui, o desbinare dela acest centru minunat de unitate. Am fi idioții, ori nebunii zilei, dacă am părăsi superba unitate catolică, cunoscută de lumea întreagă și am adera la divizata autocefalie ortodoxă, în realitate cea mai desăvârșită ace-

stă, care poartă în sine germenul destrămării sigure și definitive.

Nouă, cinstite pâr. Terenție, ne trebuie tăria unității în credință și în regim. De aceea credincioșii bisericii noastre n'ar putea admite, că „Duhul sfânt“ venind exclusiv dela Tatăl — omeneste vorbind — ar fi numai un frate dulce cu Fiul, și Dumnezeu Tatăl în loc de unul, ar avea doi Fii. Dealtcum admittând aceasta, numai ne-am trezi, că cineva ne surprinde într'o bună zi cu formula crucei tot atât de justă: În numele Tatălui și al Fiului Nr. 1. și al Fiului Nr. 2. Dar atunci ce va fi cu sârmanul duh? Nu putem apoi și nu vrem s'ajungem la absurditatea, să negăm în teorie ceea ce când suntem creștini recunoaștem în praxă: existența purgatorului. A aduce rugăciuni și jerte pentru sufletele morților — în vreme ce acelea fiind în rai, n'au nevoie de ele, iar în iad nimic nu le folosește — presupune la bază, și ca simplă tradiție, convingerea în existența unui al 3-lea loc între rai și iad. De asemenea nu vom putea nicidecum să afirmăm bazați numai pe icoanele cari înfățișează pânea dospită, că pânea nedospită ar fi materie invalidă pentru sf. Euharistie, în vreme ce cea dintâi prefacere a făcut-o Domnul — respectând încă legea jidovească în sărbătorile azimei — în pâne azimă. Mai știm apoi, că pe valurile viforoase ale acestei vieți barca de salvare ne este sf. taină a pocăinței. Din care cauză ținem cu sfințenie la jurisdicția, pe care numai acela

care formează proprietatea exclusivă a bisericii catolice, să nu fie administrate de stat, ci să fie trecute în administrarea acestei biserici.

O altă chestiune importantă este aceea a creșterii clerului tânăr. În scopul acesta, sinodul a hotărât lărgirea și adaptarea potrivită a seminarului din Blaj spre a putea încapa alumi din toate eparhiile unite (seminar central), iar de altă parte a cerut din nou și cu toată puterea înființarea unei facultăți de teologie la universitatea din București. »Autoritățile noastre bisericesti, așa spune sinodul, să nu aibă odihnă în stăruința lor asupra executării acestui important conclud, căci este chiar și în interesul statului român, ca clerul înalt catolic de orice rit să se poată califica deplin în țară și să nu trebuiască să caute universitățile catolice ale unor țări, poate dușmane nouă.«. În aceeași ordine de idei, sinodul respinge propunerea unor părinți sinodali de a se reintroduce cursurile bienale sistematice, cerând pe seama clerului o educație cât mai înaltă, dar pentru cazuri excepționale, când ar fi primejduite interese mari bisericesti, sinodul admite și hirotonirea unor bărbați cu pregătire mai puțină, dar cu trecut onorabil. O aranjare corespunzătoare a dotației profesiei, pentru care sinodul insistă și cu acest prilej, va face însă, așa se crede, că la atari hirotoniri să nu trebuiască a se recurge decât foarte rar.

Pentru intensificarea vieții religioase s'a decis înființarea unei »Uniuni centra e a reuniunilor religioase arhidiecezane«, după principiile stabilite încă de sinodul din 1919. Propagandei religioase să i-se dea cea mai mare atențiune, cerându-se în scopul acesta și sprijinul material al statului. Organele de publicitate, cari lucrează în această direcție (»Unirea« și »Cultura Creștină«) să fie sprijinite cu toate puterile, obligându-se fiecare preot să le aboneze. (Pentru ușurință abonamentele se vor subtrage în viitor din ajutorul congrual). Deosebită importanță revine hotărârii de-a înființa o societate pe acții »Sf. Unire, pusă în serviciul presei bune, pentru îndrumarea căreia s'a ales un comitet de acțiune în persoana dd. Dr. Ioan Bălan, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Isidor Marcu, Dr. Alexandru Rusu și Dr. Augustin Tatar. Vor

participa la această acțiune și fondurile arhidiecezane, dar este obligat să participe, cu cel puțin 500 lei (plătibili în curs de 5 ani), și fiecare preot al arhidiecezei.

Cu multă demnitate sinodul protestează apoi contra agitației nesocotite și pătimase a celor ce lupta împotriva Concordatului cu sf. Scaun al Romei, insistând asupra importanței deosebite, din punct de vedere național, a acestui concordat. Iar față de încercările de desbinare a bisericii noastre pe motive confesionale, într-o vreme când mai curând ar trebui să ne unim cu toții în profesarea aceleiași credințe române a tuturor fraților noștri latini, Sinodul opune juruința solemnă de alipire sinceră și neștrămutată față de sf. Scaun al Romei. »Biserica noastră, așa răspunde sinodul, vede singura direcție mântuitoare pentru viitorul neamului nostru în întărirea unirii noastre religioase cu Roma papală, cu popoarele surori ale culturii apusene. De aceea în legătură cu atitudinea observată până acum față de biserica noastră de unele organe civile și militare cu prilejul diferitelor serbători naționale, când s'a căleat în picioare principiul parității confesionale proclamat la Alba-Iuliu, ca o condiție a unirii, sinodul protestează cu cea mai mare energie împotriva oricărei tendințe de a crea pe seama bisericii noastre o situație de drept inferioară celeia, în care se afla biserica ortodoxă română. Nu cerem nici un privilegiu din partea nimănui, dar în același timp protestăm împotriva creerii unei situații privilegiate, cu jignirea demnității bisericii noastre, pe seama unei alte biserici, oricare ar fi ea«.

Ultima ședință a sinodului, în care s'au discutat și o parte din chestiile de organizare, a fost ocupată în cea mai mare parte de problema învățământului confesional, propusă de comisia școlară prin referentul Ioan Simu, protopopul Sebeșului. În jurul acestei probleme s'a discutat mult, până noaptea târziu, ieșind biruitor punctul de vedere al acelora, cari țineau ca sinodul să nu enunțe numai »dreptul bisericii de a întemeia și susține școli«, un drept dumnezeesc, care nimeni nu l-i va putea contesta vre-odată, ci »hotărârea ei de a nu renunța cu nici un preț la școlile sale«. Concluzul ce s'a

luat în această materie, în discuția căreia sinodul nu a putut să admită alte puncte de vedere decât acele ale politicii bisericesti, care nu poate fi îndrumată decât de interesele sale, este o frumoasă încoronare a lucrărilor sinodale, animate de spiritul unei superioare înțelegeri a situației în care se găsește biserica noastră.

Cuvintele de încheiere ale Înalt Preasfințitului mitropolit Vasile, care a mulțumit părinților sinodali pentru interesul dovedit și pentru buna înțelegere cu care s'au luat hotărâri atât de importante, au fost o recunoaștere, din loc înalt, a acestui spirit. Puterea lui, care a prezidat la aducerea acestor frumoase hotărâri, va trebui să ne ajute acum, ca ele să fie trecute în fapte. Și nu ne îndoim, că vom avea ajutorul acesta.

Raportor.

Revistă bisericească.

La depeșa trimisă din sinodul arhidiecezan Sf. Părinte dela Roma, *Escelența Sa Nuntial papal din București* a răspuns Înalt Preasfințitului Sale mitropolitului cu următoarea telegramă: »Sfântul Părinte, primind cu bucurie omagiul prețios și fiasca alipire arătată din partea Escelenței Tale și a clerului arhidiecezan adunat în sinod față de suprema Catedră romană, Te binecuvintează împreună cu clerul și poporul român unit, dorind lucrărilor sinodale din inimă cele mai bogate rezultate pentru apărarea și promovarea religiunii catolice«.

Cu prilejul serbărilor naționale dela 10/23 Maiu c. *episcopia noastră din Oradea-mare*, veche de aproape 150 de ani, a fost total ignorată, fiind astfel silită să ignoreze și ea serbările oficialității civile și militare. Și lucrurile s'au petrecut așa, cu toate protestele alor noștri, pentru că așa suna ordinul venit dela secretariatul de interne din Cluj. Or, noi știm, că Oradea-mare este un mare oraș cu o populație în mare majoritate neromânească și ar fi bine să se știe aceasta și la Cluj, pentru ca să nu se dea ordine, cari pot să învrăj-

o poate da, căruia singur i-s'a dat să lege și să deslege, și care e suprema autoritate legislativă în biserică, capul vizibil al acesteia, urmașul sfântului Petru: Papa dela Roma.

Nu putem apoi să nu accentuăm și împrejurarea, că fiind uniți cu Roma papală aparținem bisericii universale, căreia îi incumbă datorința de-a boteza toate popoarele. Unei biserici, care încunjurând egoismul autocefalității din singuraticile țări — pe lângă tot caracterul său internațional, admite, ba presupune chiar cel mai curat patriotism. Dovadă e patriotismul belgian, francez, germano-catolic și român unit. Așa de mult este compatibil acesta, încât n'are să se alăture decât puțină imperfecțiune sufletească și adevăratul și curatul patriotism îmbracă natura urgisitului șovinism. Căci cine nu cunoaște bunăoară pe ungurii catolici!?

Si dacă la aceste mai adăugem urmările cultural-naționale ale școlilor și spiritului Blajului unit, urmări recunoscute de toți oamenii de știință, atunci vrând-nevrând va trebui să admită oricine, că unirea pusă la cale de Viena „hrăpăreață“, indiferent de intențiunile ei sau ale ungarilor, n'a fost dezastrul trimbițat de ortodocși, ci mai curând un isvor neseecat de puteri morale și intelectuale. Ea s'a potrivit cu firea noastră foarte bine încă dela început și însutit se potrivește acum „după 220 de ani“, când atâta energie consumată sub unguri pentru desrobirea noastră, acum după împlinirea idea-

lului național, o putem folosi exclusiv în folosul sufletesc al credincioșilor.

Din aceste considerații regretăm, dar nu putem asculta „glasul duios de frate“ al Sf. Tale, ca lăpădând „meteahna“ unirii să rupem îndoitele legături ce ne leagă de surorile noastre apusene: Italia, Spania, Portugalia și „bătrâna“ Franță. Nu putem și nici nu vrem să trecem la ortodoxia pravoslavnică a drăguților greci, prietinelor bulgari, milostivnicilor sârbi, și duhovnicilor ruși. Dacă Sf. Ta ești încântat de cununa fraților de credință între cari te afli, n'ai decât să fii fericit, noi însă preferim tovărășia în care ne găsim.

Iar ca încheiere, voi face și eu un apel, puțin de altă natură decât acela al Sfinției Tale, păr. Terenție.

Pentru a evita urmările dezastruoase ale luptei confesionale, din care dușmanii de moarte ai neamului nostru, făuresc în străinătate puternice argumente pentru acuza lor nefastă: că suntem un popor balcanic, care vrea să extirpeze orice confesiune atafă de cea ortodoxă; pentru a împiedeca propaganda sectelor anabaptiste ce ne amenință grozav; pentru a putea paraliza curentele comuniste ce ne bat la ușă; și mai ales pentru ca ambele biserici române, scutite de consumarea energiei în lupta confesională, să-și poată împlini chie-marea de-a crește țării caractere, cari să delăture putregaiurile societății și pungașii publici de azi, — dacă lupta deja pornită nu se

poate curma, să i-se de-a o altă direcție, aceea a convingerii între persoanele în drept. Anume: să se constituie din ambele tabere o comisiune teologică din oameni de specialitate, cari — în iubire frățească — să discute punctele, cari ne despart și să afle mult doritul adevăr, care numai unul poate fi și care apoi să fie primit.

Așa, părinte Terenție! Dacă aievea ne ai dragi ca pe frați, dacă ai în vedere interese mai înalte de stat, și dacă nu fugi de adevăr lasă concordatul să-l încheie un guvern tot atât de ortodox și doar mai obiectiv decât Dta și te pune în serviciul acestei idei. Veji face prin aceasta un bine, atât țării, cât și confesiunii căreia aparții. Acțiunea Sf. Tale, în loc de-a sprijini cauza ortodoxiei egoiste, va sprijini atunci cauza adevărului, pe care trebuie să-l căutăm cu toții.

Așa să fie!

Păr. Victor al Suciagului.

Cetiți și răspândiți:

„Unirea“!

bească pe puținii noștri Români de acolo. Ori crede ortodoxismul, că e bine să se facă aceasta?!

Colecta pentru biserică noastră din Teaca de care aminteam într'un număr trecut, a dat rezultate foarte frumoase, trecând peste suma de 50,000 lei. Scriind șirele acestea suntem cu frica în spate, ca nu cumva luând cunoștință de acest rezultat și mitropolia ortodoxă a Sibiiului, să se repete „cazul dela Toarcia”. Și dacă, totuși am îndrăznit să le scriem, este pentru două motive: 1. Pentru că la Teaca nu este biserică gr.-orientală, căreia ar putea să i-se facă parte din colecta credincioșilor noștri și 2. Pentru că, mitropolia din București de astă dată n'a contribuit cu nimic, pentru că — după cum ni-se scrie dela Teaca — aflându-se acolo că colectantele sunt unite, cari „nici moarte nu vreau să-și părăsească legea”, au fost pur și simplu date afară din partea mitropolitului Primat în persoană. Și atunci poate că totuși vom fi scutiți de o nouă „judecată solomonică”, a la Toarcia!

Membrii *Sf. Sinod* al bisericii ortodoxe române au fost convocați, prin decret regal, în *sesiune extraordinară* pe ziua de 28 Iunie c. După informația gazetelor din București, Sinodul se va ocupa de chestiunea reorganizării învățământului religios și în special de crearea de noi facultăți de teologie și seminarii cari să satisfacă nevoile României întregite. Se va mai pune în discuție chestia reorganizării (?) bisericii ortodoxe din America, Sârbia și Grecia și — adaugem noi — se va face o nouă încercare pentru a soluționa problema atât de dificilă a organizării unitare a celei din cuprinsul României întregite. — Așteptăm rezultatul!

În nr. 21 (din 12 Iunie) a „Tribunei” din Oradea-mare a răspopitului domn Gh. Tulbure — care totuși a fost găsit vrednic să facă pe referentul Ardealului pentru culte! — a apărut un articol lipsit de orice bun simț, care sub titlul „Zbirii țaranului din Bihor”, vorbește de episcopia noastră de acolo și de moșiile ei în termeni, uzitați doar în țara bolcevismului, ori unde dorim să provocăm această mișcare. Că „vlădiciei catolici au fost ciocoi Ardealului”, că „episcopii au fost pașalicuri”, iar ispravnicii moșiilor „zbirii și satrapii poporului” și „o adevărată urgie pe capul țaranului”, sunt încă cuvintele cele mai ușoare, de cari băjbăe gazeta dlui deputat și în aceeași vreme (!) revizor școlar Tulbure. — Sperăm, că i-se va răspunde, chiar în coloanele proprii ale „Tribunei”. Și nu ne putem închipui ca un răspuns de cinstită rectificare să nu fie publicat. Aceasta este în interesul liniștirii populației noastre din părțile acelea și chiar cenzura, care admitând publicarea „zbirilor”, nu și-a făcut datoria, ar trebui poate să-și repare greșala, impunând, la nevoie, publicarea răspunsului.

Săptămâna politică.

Sesiunea parlamentară a fost prelungită de nou, și acum desigur pentru ultima dată, până în 20 Iulie c.

— Reforma agrară pentru vechiul regat, care continuă a se discuta la *Camera*, a provocat în ultimele două săptămâni scene deosebit de violente. Guvernul este hotărât să treacă proiectul votat de Senat fără schimbări esențiale și de aceea a trebuit să pună chestia de încredere față de un grup al majorității, care forțase unele modificări însemnate, cari erau paci să răstoarne guvernul. Abilul pre-

zident a știut să repare însă greșelile votului dat, și cum oamenii majorității s'au speriat de spectrul disolvării, lupta pentru o reformă mai radicală o poartă acum opoziția de puterile ei. — Paralel cu această reformă, Camera discută acum mai nou legea impozitului pe îmbogățirii de războiu.

— La *Senat* s'a votat săptămâna aceasta reforma administrativă, asupra căreia vom reveni mai pe larg în numărul proximo.

— *Alegerea dela Oravița a fost validată* săptămâna trecută. Orice argumentare a opoziției naționale pentru a se declara ales adevăratul dorit al poporului, d. Valeriu Braniste, a fost înzădar, așa că azi mâine poporul va refuza să mai ia parte la alegeri parlamentare. Ședința, în care s'a validat această alegere, d. Iorga o numește „o ședință rușinoasă”.

— După ratificarea definitivă a tratatului dela Trianon, *Ungurii au început să se organizeze politicește*. Adunările pregătitoare se țin pe ținături, și în ele se aleg delegați pentru marele congres dela Cluj, care va avea loc în cursul acestei luni.

— La intervenția guvernului britanic, *greva minieră* s'a aplanat. Guvernul a garantat mării industriei suma de 10 milioane punzi pentru o putea face plățile din perioada de depreciere, iar marea industrie a acceptat, pentru întâia dată, principiul participării muncitorilor la profituri.

— *Chestia Sileziei* nu este aranjată nici până azi. Turburările și ciocnirile dintre Germani și Polonezi sunt însă localizate.

— Situația s'a agravat însă în Orient. *Războiul greco-turc* poate să provoace încă însemnate năcazuri. Pe urma unui acord al Aliților din Apus paza strămtorilor s'a cedat Turciei, un lucru pe care Grecia a refuzat să-l accepte. Turcii la rândul lor sunt ajutați și de guvernul bolșevic al Rusiei, și astfel este aproape sigur, oă frământările din Orient vor da încă mult lucru Europei întregi.

— În *Italia* noul parlament a votat *neîncredere guvernului Giolitti*, care și-a prezentat imediat demisia. Motivele sunt a se căuta în politica externă.

Știri mărunte.

Personale. 1. *Preasfinția Sa* mitropolitul Vasile a plecat *Luni dimineața la București*, de unde va reîntoarce la începutul săptămânii proxime.

— Luni în 27 Iunie c. profesorii suplinitori de religie *Enea Ramonțan* (Cluj), *Octavian Popa* (Făgăraș) și *Petru Simu* (Cluj) au trecut în fața comisiei diecezane examenul special teologic, urmând să fie acum numiți de profesori titulari.

— Neputând răspunde la toți în particular, redactorul acestei gazete mulțumește pe această cale tuturor, cari au ținut să-l felicite din prilejul distincției papale primite.

Din eparhia de Oradea-mare. „Concursul general” pentru primirea la teologie și la internatele eparhiale se va ține în Oradea mare la 28 Iulie c. Cererile trebuie prezentate până în 25 Iulie. Taxele sunt următoarele: Pentru seminarul domestic și internatul școlii normale din Oradea-mare câte 2000 lei anual, iar pentru internatele Paveliane de băieți și fete din Beiuș câte 1700 lei pe an.

— În 21 Maiu c. a murit pâr. *Ioan Cosma* preot deficient în vârstă de 66 ani. Să ne rugăm pentru dânsul!

De-ale Asociațiunii. Vechea noastră asociație culturală dela Sibiu, dorind să-și păstreze prestigiul câștigat în frumoasele lupte ce-a dat pentru cultura națională de sub re-

gimul ungar, a elaborat un întreg plan de acțiune pentru viitor. E vorba de ridicarea unor monumente istorice în amintirea eroilor și faptelor mari din trecutul românesc, de înființarea caselor naționale cu biblioteci și muzee regionale în toate centrele mai de seamă, de înființarea cât mai multor biblioteci populare și de o serie întreagă de alte probleme de ordin cultural. Și pentru a putea realiza aceste frumoase ținte a cerut și ministerul i-a încuviințat o *loterie de clasă*, care va avea 4 trageri cu câștiguri în suma de 6.000.000 lei. Prima tragere se va ține la 31 Decembrie c. sortându-se câștiguri în valoare de 1 milion și jumătate. Loturile vor costa câte 20 lei bucata și se vor putea avea dela toate băncile membre ale „Solidarității.” Se vor pune în vânzare cam pe la mijlocul lunii Iulie.

— Pe ziua de 14—15 Iulie c. ora 10 comitetul central convoacă la Sibiu *ședința plenară a secțiunilor științifice-literare*. Ședința se va ține în sala de conferențe a „Muzeului Asociațiunii”.

— *Despărțământul Mociu* ne avisează că *adunarea sa generală* o va ține în Cătina la 12 Iulie c. ora 14.

Locale. Dumineca trecută s'a făcut în prezența I. Preasfinției Sale Mitropolitului Vasile, *încheierea festivă a anului școlar dela liceul de băieți*. Din rapoartele ce s'au citit cu acest prilej reiese, că liceul a avut 652 elevi înscriși, dintre cari examinați au fost 627. La examenul de maturitate s'au supus 30 de elevi, dintre cari 5 l-au trecut cu foarte bine, 15 cu bine, 10 cu suficient, iar 5 au fost relegați pe 3 luni. Sporul celorlalți elevi s'a dovedit deplin mulțumitor. Cazuri disciplinare mai grave n'au obvenit. Higiiena a fost destul de bună, cu excepțiunea unei epidemii de scarlatină, care a stins vieța alor 2 tineri de pe clasa I. Festivitatea deschisă prin cuvintele bunului pedagog care este directorul Augustin Caliani, a fost închisă prin îndemnul părințești ale mitropolitului.

— La școala normală se va deschide Marți în 5 Iulie *cursul de vară pentru învățători și învățătoare*. Va funcționa în condiții perfect similare celor cuprinse în „Avizul școlar” de mai jos.

— Tinărul Miron Oprea dela plutonul de finanțe, originar din Mușca (Munții apuseni), scaldându-se Miercurea trecută în Târnava-mică a fost apucat de-un vârtej și s'a înecat. A fost un tinăr harnic și mult promițător. Moartea lui tragică a provocat regrete unanime.

— Joi, 30 Iunie s'a celebrat *cununia religioasă* a d. profesor Eugen Hopârtean, cu dsoara Emilia Coltor, profesoară la liceul de fete. Sincere urări de bine!

Aviz școlar. La rugarea direcțiunii școlii normale din Lugoj publicăm următoarele: „Cursul de vară pentru învățătoare, care se ține la școala normală de fete din Lugoj începe Marți în 5 Iulie. Admiterea la curs se face numai în baza certificatului de absolvire a cursului prim. Candidatele vor avea locuință în internat, sunt însă datoare să și aducă haină de pat și tăcămuri”.

Publicare de licitație.

Să aduce la cunoștință publică, că Miercuri în 13 Iulie 1921, ora 10 dim., se vor licita în localul preturei Blaj următoarele obiecte confiscate:

1. 2 curele de mașină, 2. 9 bucăți scânduri, 3. 5 legături de lețe.

Prețul de strigare și condițiunile de licitare se vor publica verbal cu ocaziunea licitației.

Blaj, la 23 Iunie 1921.

Dr. Denghel
primpretor.